

XIII. An ideo contemnendos putas, quia occidentalis Ecclesiae sunt omnes, nec ullus est in eis commemoratus a nobis Orientis episcopus? Quid ergo faciemus, cum illi Graeci sint, nos Latini? Puto tibi eam partem orbis sufficere debere, in qua primum Apostolorum suorum voluit Dominus gloriosissimo martyrio coronare. Cui Ecclesiae praesidentem beatum Innocentium si audire voluisses, jam tunc periculosam juventutem tuam Pelagianis laqueis exuisses. Quid enim potuit ille vir sanctus Africanis respondere conciliis, nisi quod antiquitus Apostolica sedes et Romana cum caeteris tenet perseveranter Ecclesia? Et tamen ejus successorem¹ crimine praevagationis accusas, quia doctrinae Apostolicae et sui decessoris sententiae noluit refragari. Sed de hoc interim taceo, ne animum tuum, quem sanare potius cupio quam irritare, laudibus tui damnatoris exulcerem. Sancto Innocentio vide quid respondeas, qui nihil aliud de hac re sapit, quam quod isti in quorum te conventum, si tamen prodest aliquid, introduxi: cum his etiam ipse considet, etsi posterior tempore, prior loco. De miseris parvulis ab originali malo, quod trahitur ex Adam, per Christi gratiam liberandis, unam cum eis tenet christianam veramque sententiam²: qui omne praeteritum vitium, primi scilicet hominis, qui libero arbitrio est in profunda demersus³, Christum dixit sui lavacro purgasse baptismatis: qui denique parvulo definivit, nisi manducaverint carnem Filii hominis⁴, vitam prorsus habere non posse. Huic responde, imo ipsi Domino, cujus ille antistes usus est testimonio, et dic unde imago Dei tam capitali supplicio puniatur, ut vita privetur, si peccatum a nascentibus originale non trahitur.

¹ Zozimum. — ² Epist. 181, apud August. n. 7. — ³ Id. 182, n. 5. — ⁴ Joan. vi, 54.

Sed quid dicas, aut quid respondeas; qui etiam si beatum audeas Innocentium, non audebis tamen Christum dicere Manichaeum?

XIV. Non est ergo cur provoces ad Orientis antistites; quia et ipsi utique christiani sunt, et utriusque partis terrarum fides ista una est; quia et fides ista christiana est: et te certe occidentalis terra generavit, occidentalis regeneravit Ecclesia. Quid ei quaeris inferre, quod in ea non invenisti, quando in ejus membra venisti? imo quid ei quaeris auferre, quod in ea tu quoque accepisti? Nam peccatum originale, quod in aliorum perniciem parvulorum negas, quacumque aetate sis baptizatus, aut ipsum tibi remissum est, aut et ipsum. Sed si verum est, quod audivimus, te infantulum baptizatum, etiam tu quamvis a tuis propriis peccatis innocens, tamen quia ex Adam carnaliter natus, contagium mortis antiquae primae natiuitate traxisti: et in iniquitate conceptus es, profecto exorcizatus et exsufflatus es, ut a potestate erutus tenebrarum transferreris in regnum Christi¹. O fili male ex Adam nate, sed bene in Christo renate, sacramenta quibus te peperit, tuae matri conaris auferre. Numquid Manichaea fuit, quando isto modo te peperit, quo modo jam non vis ut pariat, et ingeris ei natiuitatis opprobria, ut in ea caeteris claudas, ex quibus ipse natus es, viscera pietatis? Dividis ei nomen viri sui, ut ad regenerandos parvulos tantummodo Christus sit, ad majores autem Christus Jesus; quia scilicet Jesus Salvator interpretatur: quod eum parvulis esse non vultis, qui nihil eos habere, unde illos salvos faciat, praedicatis.

XV. Sed non tibi deerit magni nominis et fama celeberrima illustris episcopus etiam de partibus Orientis, cujus eloquia ingentis merito gratiae etiam in linguam

¹ Coloss. 1, 13.

Latinam translata usquequaque claruerunt. Sedeat ergo cum istis patribus etiam sanctus Gregorius, et cum eis tuæ criminationis inanem patiatur invidiam: dum tamen cum eis contra novitiam pestem vestram medicinalem proferat et ipse sententiam. Audi ergo quid dicat: « Imago, inquit, Dei labem corporeæ inundationis expurget, et conjunctam sibi carnem verbi Dei sublevet pennis. Et quamvis melius fuisset, ne egere quidem hujusmodi expurgatione, sed in illa prima dignitate permansisse, ad quam et refestinamus, post præsentem emendationem, et melius fuisset non excidere a ligno vitæ gustu amarissimo peccati: tamen in secundo loco expedit emendari et corrigi post lapsum, quam in nequitia permanere. » Itemque idem ipse: « Sicut in Adam omnes, inquit, mortui sumus, ita et in Christo omnes vivificemur. Cum Christo ergo nascamur, et cum Christo crucifigamur, et consepehamur ei in mortem, ut cum ipso etiam resurgamus ad vitam. Necessè est enim nos perpeti utilem hanc et necessariam vicissitudinem: ut sicut ex bonis ad tristia devoluti sumus, ita ex tristibus ad meliora reparemur. « Ubi » enim abundavit peccatum, superabundavit gratia¹: » ut quos gustus ligni vetiti condemnavit, Christi crux gratia largiore justificet. » Idem rursus: « Venerare, inquit, nativitatem, per quam terrenæ nativitatibus vinculis liberatus es. Honora Bethlehem pusillam et minimam, per quam tibi regressus ad paradysum patefactus est. » Itemque alibi de baptismo loquens: « Persuadeat, inquit, tibi de hoc quoque sermo Christi dicentis: Neminem posse introire in regnum cœlorum, nisi renatus fuerit ex aqua et spiritu³. Per hunc primæ nativitatibus maculæ purgantur, per quas in iniquitatibus concipimur, et in delictis genuerunt nos matres nostræ. » Numquid et istum Manichæi

¹ 1 Cor. xv, 22. — ² Joan. iiii, 5.

sapere vel jacere venena dicturus es? Audis omnes uno corde, uno ore, una fide idipsum et dicere, hanc esse catholicam fidem non dissonante contestatione firmatam.

XVI. An tibi parva in uno Gregorio episcoporum orientalium videtur auctoritas? Est quidem tanta persona, ut neque ille hoc nisi ex fide christiana omnibus notissima diceret, nec illi eum tam clarum haberent atque venerandum, nisi hæc ab illo dicta ex regula notissimæ veritatis agnoscerent. Sed si vis addimus huic et sanctum Basilium, imo velis nolis addendus est, maxime quia et tu de libro ejus, quem scripsit adversus Manichæos, in quarto volumine hujus operis tui aliquid putasti esse ponendum, quod ad causam peccati originalis per unum intrantis in mundum, et per omnes homines transeuntis omnino non pertinet. Ibi quippe agit, ne malum substantiale credatur, habens suam quamdam materiam, sicut sapiunt Manichæi. « Dicit ergo, non esse substantiam, sed conversationem, quæ de sola voluntate contingat, » non his qui contagium mortis antiquæ primæ nativitate traxerunt: « Sed iis qui ægritudinem conversationis de voluntate propria collegerunt, » id est, jam majoribus ratione utentibus et arbitrio voluntatis. « Hanc conversationem ex accidenti venientem facillime dicit posse ab ægrotantium voluntate separari. » Dicit etiam: « Si evenisset malum, ita ut non valeret ulterius a voluntate removeri, id est, quamvis accidisset, si ita accidisset ut separari ulterius a voluntate non valeret, merito dici posset, substantiale quidem malum non esse, sed ipsam substantiam sine malitia quæ accidit, jam esse non posse. Si autem accessit, inquit, et principium accessionis non substantiam habuit, sed voluntatem, facile potest malum a substantia separari, ut et subjecta voluntati substantia munda possit per omnia possideri, ita ut

nullius mali vel signa remaneant. » Ista ita recte dixit sanctus Basilius, ut etiam de ipso malo, quod per Adam intravit in mundum, et per omnes homines pertransiit, bene possit intelligi; quia et ipsum accessit naturæ humanæ. Non enim sic erat primitus condita; et principium accessionis non substantiam habuit, sed voluntatem, sive mulieris quæ a serpente seducta est, sive viri ejus qui seductæ ad peccandum consensit uxori. Sed quod ait: « Facile posse malum a voluntate vel a substantia separari, » non humanæ facile est voluntati, sed misericordiæ Dei. Quod adversus Manichæos utique sufficit, qui putant esse impossibile mutari in bonum naturam mali. Ideo non ait sanctus Basilius, ipsam voluntatem hominis, sive substantiam vel naturam, malum a se posse facile separare; sed « Ab ea posse facile separari: » sic verba sua librans, ut et Manichæos, contra quos agebat, refelleret, et contra divinam gratiam humanam superbiam non extolleret. Ille quippe omnipotens, cui secundum Evangelium facile est, quod hominibus impossibile est¹, malum quod nobis accidit, vel ex primi hominis, vel ex nostra insuper voluntate, ita suæ gratiæ largitate consumet, « Ut subjecta substantia voluntati, » quemadmodum commemorasti dixisse Basilius, « Munda possit per omnia possideri, sic omnino, ut nullius mali vel signa remaneant. » Fiet hoc, et ipsa spes est indubitata fidelium. Sed quando perficiatur, in promptu est catholicæ fidei. Tunc enim dicetur novissimæ inimicæ morti: « Ubi est contentio tua, ubi est aculeus tuus²? »

XVII. Item quod commemoras dixisse Basilius: « Si castitas virtus est, corpus vero substantialiter malum esset, impossibile erat castum corpus inveniri; quia corpus turpitudinis, virtutis non fieret corpus; cum autem

¹ Matth. XIX, 26. — ² I Cor. XV, 55.

sanctificatur, virtutis efficitur, et ita communicat virtus corpori corpusque virtuti, per quam et templum efficitur Dei. Unde si omne corpus fornicationis esset, impossibile utique erat castitatem in corporibus inveniri: tumque demum naturæ corporum possemus malum substantiale deputare. Si vero usque eo corporis merita processerunt, tantoque honore decoratum est, ac tale indumentum pudicitiae suscepit, ut domus sui factoris esse mereretur, ac fieret thalamus Filii Dei, ut venientes Pater et Filius habitationem corporum eligere dignarentur: quomodo non execrabilis et ridendus Manichæi sermo convincitur? » Quid potuit dici verius et catholicæ regulæ congruentius? Dictum est enim adversus Manichæos, putantes atque affirmantes, de gente tenebrarum, quam malam naturam dicunt Deo bono coæternam, habere originem corpora, et esse etiam ipsa immutabilia mala: non adversus eos, qui tenentes veram et vere christianam fidem, nunc quidem corruptibile esse corpus, et aggravare animam confitentur¹; sed nec tale primitus conditum atque in paradiso constitutum, nec tale semper futurum, sed incorruptione atque immortalitate mutandum, et nunc jam esse incipere templum Dei, conjugali, vel viduali, vel etiam virginali pudicitia decoratum: quando etsi caro concupiscit adversus spiritum², sic tamen spiritus concupiscit adversus carnem, ut nec ipsius corporis membra exhibeat iniquitatis arma peccato³.

XVIII. Sed audi quod ad rem præsentem spectat, quid de peccato primi hominis ad nos etiam pertinente dicat iste sanctus sine ulla ambiguitate Basilius. Quod etsi reperi interpretatum, tamen propter diligentioveram fidem, verbum e verbo malui transferre de Græco. In sermone de Jejuniis, « Jejunium, inquit, in paradiso

¹ Sap. IX, 15. — ² Galat. V, 17. — ³ Rom. VI, 13.

lege constitutum est. Primum enim mandatum accepit Adam : « A ligno sciendi bonum et malum non manducabitis¹. » Non manducabitis autem, jejunium est, et legis constitutionis initium. Si jejunasset a ligno Eva, non isto indigeremus jejunio. « Non enim opus habent valentes medico, sed male habentes². » Ægrotavimus per peccatum, sanemur per poenitentiam. Poenitentia vero sine jejunio vacua est. « Maledicta terra spinas et tribulos pariet³ : » Contristari ordinatus es, numquid deliciari? Et paulo post in eodem sermone, idem ipse : « Quia non jejunavimus, inquit, decidimus de paradiso. Jejunemus ergo, ut ad eum redeamus. » Hæc atque hujusmodi alia sancti Basilli si legisses, vel si lecta fideliter considerare voluisses, nunquam profecto de litteris ejus ad offundendas nebulas ignorantibus, ea quæ nihil ad quæstionem quæ inter nos vertitur pertinent, in his tuis libris nescio qua mente posuisses. Audis quod isto non indigeremus jejunio, si homo jejunii legem non fuisset in paradisi felicitate transgressus; et negas peccato illorum hominum obnoxios cæteros nasci? Audis adjunctum : « Non enim sani indigent medico ; » et negas nos sanitatem, in qua creati sumus, peccato illorum hominum perdidisse? Audis sententiam, quæ prolata est in primum hominem peccatorem : « Spinis et tribulos terra pariet » tibi, » ad nos etiam pertinere; et negas obnoxios esse peccato, quos eidem cernis obnoxios esse sententiæ? Audis ad paradysum nos, unde decidimus, redire debere; et negas ad nos eorum peccatum, qui soli tunc homines in paradiso fuerant, in quibus et nos fuimus, pertinere?

XIX. Quid hinc plura? Vide jam utrum sufficiant tibi ex Orientis partibus duo isti tam insignes viri, et tam clara præditi sanctitate, et sicut fertur etiam carne ger-

¹ Gen. 11, 17. — ² Matth. 19, 22. — ³ Gen. 111, 18.

mani. Sed dic non sufficere. Habemus alios orientales episcopos quatuordecim, Eulogium, Joannem, Ammonianum, Porphyrium, Eutonium, Porphyrium, Fidum, Zoninum, Zoboennum, Nymphidium, Chromatium, Joyinum, Eleutherium, Clematium, quos uno loco simul inventos in istum confessum introducere valeamus; illos ipsos qui Pelagio iudices præседerunt, eumque ut homines, nullo ex altera parte urgente adversario putantes catholicum, tanquam catholicum pronuntiarunt. Nisi enim in eorum conspectu audituque damnasset eos qui dicunt : « Quod peccatum Adæ ipsum solum læserit, et non genus humanum; et quod infantes nuper nati in eo statu sint, in quo Adam fuit ante peccatum; et infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam¹; » nullo modo inde nisi damnatus exisset. Quid enim vobis prodest, quod nescio quas ansas atque uncas, arte nescio cujus perplexitatis inseritis, ne simplicia pateant, et clara luceant? Quis enim non videat, quomodo ista illi iudices accipere potuerunt, scilicet secundum catholicam fidem, quæ ubique parvulos exorcizando et exsufflando de potestate eruit tenebrarum; non sicut exponuntur, vel potius componuntur a vobis? Et tamen dicere potuistis : « Adæ peccatum non propagatione, sed imitatione læsisse genus humanum; et infantes nuper natos non in eo statu esse, in quo fuit Adam ante peccatum, quod ille præcepti capax fuerit, isti adhuc non sint. » His nebulis illud iudicium se putat illusisse Pelagius, vosque ad hoc nefas toto capite annuitis, et tot ab illo episcopos irrisos esse ridetis. Sed numquid, « Infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam, » ulla calliditate in aliud detorquere, vel ullis foliis ficulis operire potuistis? Eos enim qui hoc dicunt, non

¹ Vide lib. de gestis Pelag. c. 11. 33 et 35.

potuit apud catholicos iudices nisi damnare Pelagius : et quod sentiebat, damnavit coram hominibus, damnari metuens ab hominibus. Nam si hoc non sentitis, nobis utique consentitis. Sed quia nobis non consentitis, illud sine dubitatione sentitis. Ac per hoc Orientales vos iudices damnant, a quibus Pelagius damnari timens, eos qui sentiunt ista damnavit, cum eis quos damnavit profecto damnandus, quia id quod negavit ore, corde servavit. Nam quod verbis ejus anathematatur, in litteris ejus invenitur. Sed nunc cum illo non ago : tu quid dicis, cum quo mihi nunc res est? Ecce adsunt tot iudices Orientales : leguntur gesta ecclesiastica, quæ apud eos sunt habita. Legitur objectum esse Pelagio, « Quod dicat infantes etiam non baptizatos habere vitam æternam¹. » Legitur Pelagius eos damnasse, qui hoc dicunt : neque enim illos iudices aliter potuisset evadere. Nunc ipse quid dicis? Habebunt vitam æternam parvuli, etiamsi non baptizati ex hac vita emigraverint, an non habebunt? Si dixeris, habebunt : Pelagii tui te verba damnabunt, et illi omnes a quibus timuit ipse damnari. Si autem dixeris, non habebunt : quæro qua causa innocens imago Dei vitæ privatione punietur, si nullum peccatum ex humana propagatione contrahitur? Si vero contrahitur, cur Manichæi dicuntur, qui hoc sentiunt, a quibus Pelagius damnatus fuisset, nisi hoc se sentire finxisset?

XX. Tu interim habes in conspectu, non solum Occidentis, verumetiam Orientis episcopos. Nam qui nobis deesse videbantur, plures Orientis invenimus. Omnes uno eodemque modo credunt; per unum hominem peccatum intrasse in mundum, et per peccatum mortem, et ita in omnes homines pertransisse, in quo omnes pecca-

¹ Confer lib. de gestis Pelag. c. 11. 33 et 35.

verunt¹ : qui modus hic est, ut peccato illius unius hominis primi omnes nasci credantur obnoxii. Si hoc qui dicit, Manichæus abs te dicitur : istos aspice, istis erubescere, istis parce, vel tibi potius, ne rector et habitator illorum tibi forte non parcat. Si autem istos Manichæos esse non dicis, nec me poteris invenire cur dicas. Neque enim me ob aliud hoc esse dicis, nisi quia de peccato primi hominis, cui omnes carnalis nativitas obligavit, nec inde quemquam nisi spiritalis nativitas solvit, quod credunt credo, quod tenent teneo, quod docent doceo, quod prædicant prædico. Istis cede, et non me cædes : acquiesce istis, et quiesces a me. Postremo si mihi per eos fieri non vis amicus, saltem peto, ne per me illorum efficiaris inimicus. Sed quomodo non efficiaris? si in isto errore permanseris? Quanto ergo melius, ut his accedas, ab illo recedes. Tantum-ne apud te possunt Pelagius et Coelestius, ut a solis ortu usque ad occasum tot ac tantos catholicæ fidei doctores et defensores, antiquos et nostræ ætati contiguos, dormientes et manentes, non solum deserere, verumetiam Manichæos audeas appellare? Miror si hoc aliquando ex tuo poterit ore procedere, quod te tamen clamare pravitas tui compellit erroris. Sed mirum si in facie hominis tantum intervallum est inter frontem et linguam, ut in hac causa frons non comprimat linguam.

XXI. Sed quid mussites, novi. Dic jam, dic, audiamus. In extremo tui operis de quo nunc agimus, id est, in quarti libri parte novissima. « Sanctus Joannes, inquit, Constantinopolitanus negat esse in parvulis originale peccatum. In ea quippe homilia, quam de baptizatis habuit : Benedictus, inquit, Deus, qui fecit mirabilia solus, qui fecit universa, et convertit universa. Ecce libertatis serenitate perfruuntur qui tenebantur paulo

¹ Rom. v, 12.

ante captivi, et cives Ecclesiae sunt qui fuerunt in peregrinationis errore, et iustitiae in sorte versantur qui fuerunt in confusione peccati. Non enim tantum sunt liberi, sed et sancti: non tantum sancti, sed et iusti: non solum iusti, sed et filii: non solum filii, sed et haeredes: non solum haeredes, sed et fratres Christi: nec tantum fratres Christi, sed et cohæredes: non solum cohæredes, sed et membra: non tantum membra, sed et templum: non tantum templum, sed et organa spiritus. Vides quot sunt baptismatis largitates: et nonnulli deputant coelestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere: nos autem honores computavimus decem. Hac de causa etiam infantes baptizamus, cum non sint coinquinati peccato, ut eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Christi, ut ejus membra sint.»

XXII. Ita-ne ista verba sancti Joannis episcopi audes tanquam e contrario tot taliumque sententiis collegarum ejus opponere, eumque ab illorum concordissima societate sejungere, et eis adversarium constituere? Absit, absit hoc malum de tanto viro credere aut dicere. Absit, inquam, ut Constantinopolitanus Joannes de baptismo parvulorum, eorumque a paterno chirographo liberatione per Christum, tot ac tantis coepiscopis suis, maximeque Romano Innocentio, Carthaginiensi Cypriano, Cappadoci Basilio, Nazianzeno Gregorio, Gallo Hilario, Mediolanensi resistat Ambrosio. Alia sunt, in quibus inter se aliquando etiam doctissimi atque optimi regulæ catholicæ defensores, salva fidei compage non consonant, et alius alio de una re melius aliquid dicit et verius. Hoc autem unde nunc agimus, ad ipsa fidei pertinet fundamenta. Quisquis in christiana fide vult labefactare quod scriptum est: « Per hominem mors, et per hominem resurrectio mortuorum; sicut enim in Adam omnes

» moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur¹: » totum quod in Christum credimus auferre molitur. Omnino et parvulorum salvator est Christus; omnino, nisi ab illo redimantur, peribunt, quoniam sine carne ejus et sanguine vitam habere non possunt. Hoc sensit, hoc credidit, hoc didicit, hoc docuit et Joannes. Sed tu ejus verba in vestrum dogma convertis. Peccata dixit parvulos non habere, sed propria. Unde illos innocentes merito nuncupamus, secundum id quod ait Apostolus, nondum natos nihil egisse boni sive mali²: non secundum id quod ait: « Per unius inobedientiam peccatores » constituti sunt multi³. » Poterat etiam noster Cyprianus hoc dicere de parvulis quod Joannes: quando quidem ait⁴: « Quod infans natus nihil peccaverit, et quod ei remittantur non propria, sed aliena peccata. » Comparans ergo eos Joannes majoribus, quorum propria peccata dimittuntur in baptismo, dixit illos « Non habere peccata; » non sicut verba ejus ipse posuisti, « Non coinquatos esse peccato, » dum vis utique intelligi, non eos peccato primi hominis inquinatos. Verum hoc non tibi tribuerim, sed interpreti: quanquam in aliis codicibus eandem interpretationem habentibus, non « Peccato, » sed « Peccatis » legatur. Unde miror si non aliquis ex numero vestro singularem maluit numerum scribere, ut illud acciperetur unum, unde dicit Apostolus: « Nam judicium quidem ex uno in condemnationem, » gratia autem ex multis delictis in justificationem⁵. » Ibi quippe unum, non nisi delictum vult intelligi; quo nolentes credi parvulos inquinatos, non eos peccata non habere, quod ait Joannes, ne intelligerentur propria; vel peccatis, sicut habet in aliis codicibus eadem inter-

¹ 1 Cor. xv, 21 et 22. — ² Rom. ix, 11. — ³ Id. v, 19. — ⁴ Epist. 64. ad Fidum. — ⁵ Rom. v, 16.